

ИСАБЕЛ АЛИЕНДЕ МАРИЯ ГЛУПАЧКАТА

Превод от испански: Самул Франсес, 1996

chitanka.info

Мария, глупачката, вярвала в любовта. Това я превърна в жива легенда. На погребението ѝ дойдоха всички съседи, дори полицаите и слепецът от будката, който рядко оставяше своя бизнес. Улица Република опустя, а в знак на траур повесиха черни ленти от балконите и угасиха червените фенери по портите на домовете. Всеки човек си има история, а в този квартал те почти винаги са тъжни — истории за бедност и за натрупана несправедливост, за изтърпяно насилие, за деца, умрели, преди да се родят, и за любовници, които си отиват, но тази на Мария беше различна, притежаваше елегантен блясък, който даваше крила на чуждото въображение. Успяла да направи така, че да упражнява професията си сама, ръководейки делата си дискретно, без много шум. Никога не проявила любопитство към алкохола, нито към наркотиците, не я интересували дори утехите за пет песос, предлагани от махленските врачки и гадателки. Изглеждаше недосегаема за терзанията на надеждата, защитена от красотата на измислената си любов. Била невзрачна женица с безобиден вид, дребна на ръст, с фини черти и движения, цялата спокойствие и мекота, но щом някой сводник опитал да сложи ръка върху нея, насреща му се изправяла една разпенена лъвица, цялата зъби и нокти, готова да отвърне на всеки удар, дори това да ѝ струва живота. Научили се да не я закачат. Докато другите жени прекарвали дните си, като се мъчели да прикрият синините под дебел пласт евтин грим, тя остарявала, обградена от уважение, навявайки представа за царица в дрипи. Нямала и понятие за авторитета, който си бе извоювала, нито за легендата, с която бяха обкръжили името ѝ. Беше една стара проститутка с душа на девица.

Спомените ѝ пазели упорито един сандък убиец и един мургав мъж с дъх на море, та като тръгнали от тях, приятелките ѝ разкрили едно по едно късчетата на живота ѝ, после търпеливо ги слепили, добавяйки липсващите парченца с помощта на въображението, и така възстановили нейното минало. Естествено, не била като останалите жени от това място. Дошла от един далечен свят, където кожата е по-светла, а испанският език — по-звучен, с твърди съгласни. „Била е родена за истинска дама“, предполагали другите жени, като изхождали от изискания ѝ говор и от странните ѝ обноски, но дори и да съществувало някакво съмнение, то тя го разсеяла със смъртта си. Отишла си с ненакърнено достойнство. Не страдала от нито една от

известните болести, не изпитала уплах, нито дишала през ушите като обикновените умиращи, просто обявила, че вече ѝ е дотегнало да живее, облякла си празничната рокля, начервила устните си и отворила мушамените завеси към своята стая, за да могат всички да я изпроводят.

— Сега ми дойде времето да умра — било единственото ѝ обяснение.

Легнала на кревата си, облегната върху три възглавници със специално колосани за случая калъфки, и изпила на един дъх голяма чаша гъст шоколад. Другите жени се засмели, но когато четири часа по-късно не успели по никакъв начин да я събудят, разбрали, че решението ѝ било непоколебимо, и хукнали да разнесат вестта из квартала. Някои се отзовали само от любопитство, ала повечето изпитвали истинска скръб и останали, за да я изпратят. Приятелките ѝ приготвили кафе за гостите, защото им се сторило, че ще бъде проява на лош вкус да поднесат ликьор — можело да се помисли, че празнуват. Към шест часа привечер Мария трепнала, отворила клепахи, огледала наоколо, без да различи лицата, и веднага напуснала този свят. Това било всичко. Изказало се предположение, че навярно с шоколада е погълнала отрова и в такъв случай всички щели да бъдат отговорни, задето не са я отвели навреме в болницата, но никой не обърнал внимание на подобни злословия.

— Ако Мария е решила да си отиде, била е в правото си, тъй като нямаше нито деца, нито родители, за които да се грижи — отсякла стопанката на дома.

Не пожелали да бдят над тленните ѝ останки в някое погребално заведение, защото предварително обмисленото спокойствие на нейната смърт представлявало тържествено събитие за улица Република и било справедливо последните ѝ часове, преди да я спуснат в земята, да протекат в средата, където е живяла, а не сякаш е някоя чужденка, с чийто траур никой не желае да се нагърби. Чули се гласове, че бдение над мъртвец тъкмо в този дом можело да докара злочестина на душата — било на починалата, било на клиентите, та за всеки случай счупили едно огледало и с отломките оградили ковчега, а освен това донесли светена вода от параклиса на Семинарията и с нея напръскали ъглите. Тази нощ в заведението не се работеше, нямаше музика, нито смях, но нямаше и плач. Поставиха ковчега върху маса в хола, съседите

услужиха със столове и там настаниха гостите, за да пият кафе и да разговарят тихичко. В средата лежеше Мария, с глава, положена върху атлазена възглавничка, с кръстосани ръце и със снимката на починалото ѝ дете върху гърдите. С напредването на нощта цветът на лицето ѝ се променяше, докато стана тъмен като шоколад.

Научих историята на Мария през тези дълги часове, докато бдяхме над ковчега ѝ. Нейните другарки разказаха, че се е родила по време на Първата война в една провинция в южната част на континента, където в средата на годината дърветата губят листата си и студът пронизва костите. Произхождала от надменна фамилия на испански емигранти. При огледа на стаята ѝ намерили в една кутия от бисквити няколко пожълтели и трошливи документа, сред тях свидетелство за раждане, снимки и писма. Баща ѝ бил собственик на чифлик, а от избледняла от времето изрезка от вестник разбрали, че майка ѝ, преди да се омъжи, била пианистка. Мария била на дванайсет години, когато веднъж тръгнала да прекоси железопътен прелез, без да се огледа, и я ударил товарен влак. Измъкнали я измежду релсите без видими поражения, имала само няколко драскотини и била изгубила шапката си. Ала не минало много време и всички могли да се убедят, че ударът бил пренесъл девойката в странно състояние на невинност, от което никога повече нямало да се възвърне. Забравила дори основните си познания, усвоени в училището преди злополуката, едва си спомняла някои уроци по пиано и как да си служи с иглата за шиене, а когато ѝ говорили, тя сякаш отсъствала. Онова обаче, което не забравила, били нормите на поведение в обществото и тях съхранила непокътнати до последния си час.

Ударът на локомотива лишил Мария от способността да разсъждава, да внимава и да ненавижда. Поради това изглеждала добре подготвена за щастието, но съдбата ѝ била друга. Когато навършила шестнайсет години, родителите ѝ, жадуващи да прехвърлят другиму товара на тази дъщеря с изоставащо развитие, решили да я омъжат, преди хубостта ѝ да повехне, и избрали някой си доктор Гевара, човек, водещ уединен живот и не особено разположен към женитба, който обаче им дължал пари и не могъл да се противопостави на предложението за брак. Още същата година отпразнували сватбата в тесен кръг, както се полагало на една булка лунатичка и на младоженец, по-стар от нея с няколко десетилетия.

Мария стигнала до брачното ложе с разума на дете, макар и със съзрялото тяло на жена. Влакът я лишил от вроденото ѝ любопитство, ала не успял да прекърши нетърпението на сетивата. Умственият ѝ багаж се свеждал до онова, което била научила от наблюденията над животните в чифлика — известно ѝ било, че студената вода е добро средство за отделянето на кучета, заклещени по време на съвкуплението, и че петелът издува перушина и кукурига, когато иска да покрие кокошката, но не намерила подходящо приложение на тези познания. В първата си брачна нощ видяла да се приближава към нея един треперещ дядко с фланелена и отворена отпред риза, както и нещо неочаквано под пъпа му. От изненада получила запек, за който не се осмелила да говори, та когато започнала да се издува като балон, изпила цяло шише „маргаритена вода“ — лечебно средство против скрофулоза и за подсилване, което, приемано в по-големи дози, служи и като очистително — и в резултат прекарала двайсет и два дни върху нощното гърне, толкова разхлабена, че насмалко да загуби някои от вътрешностите си, но и това не успяло да я раздуе. Скоро вече не можела да закопчава дрехите си, а в полагащото се време родила едно русо момченце. След месец, прекаран на легло — време, през което се хранела с кокоши бульон и с два литра мляко на ден, — станала на крака, по-силна и с по-бистър ум от когато и да било през живота си. Изглеждала излекувана от състоянието си на вечна лунатичка и дори проявила желание да си купи елегантни дрехи; но така и не успяла да се премени с новите одежди, тъй като господин Гевара ненадейно получил удар и умрял светкавично, както си седял в столовата със супена лъжица в ръка. Мария приела с примирение необходимостта да носи траурни дрехи и шапки с воал, сякаш зарита в гроб от парцали. Така прекарала две години в черно, като плетяла жилетки за бедните и се забавлявала с любимите си кученца и със своя син, когото решила на букли и обличала като момиченце, както личи от една от снимките, намерени в кутията от бисквити, където той е изобразен седнал върху мечешка кожа и озарен от свръхестествени лъчи.

За вдовицата времето спряло в един безкраен миг, въздухът в стаите се застоял непроменен, със същия дъх на вехто, който оставил съпругът ѝ. Продължила да живее в същата къща, под грижите на вярна прислуга и наблюдавана отблизо от своите родители и братя, които се редували да я посещават всеки ден, да надзирават разходите ѝ

и да вземат решения и по най-дребните въпроси. Сезоните отминавали, листата на дърветата в градината окапвали или отново идвало лятото заедно с птичките колибри, без да внесат някаква промяна в еднообразието на нейното битие. Понякога се питала за причината за черните си дрехи, защото била забравила грохналия си съпруг, който два-три пъти я бил прегръщал немошно сред ленените чаршафи, но веднага след това, покаян за своето сладострастие, се хвърлял в нозете на Мадоната и се самобичувал с конски камшик. От време на време отваряла гардероба, за да проветри дрехите, но не издържала на изкушението да свали черното си облекло и да изпробва скришом костюмите, бродирани със скъпоценни камъни, кожените пелерини, атлазените обувки и ръкавиците от шевро. Съзерцавала се в тройното огледало и поздравявала онази жена, нагиздена като за бал, в която много трудно успявала да разпознае себе си.

След две години самота ропотът на кипящата в тялото ѝ кръв станал нетърпим. Всяка неделя се задържала на входа на църквата, за да огледа мъжете, привлечена от дрезгавия тембър на техните гласове, от избръснатите им бузи и миризмата на тютюн. Повдигала скришом воала на шапката си и им се усмихвала. Баща ѝ и братята ѝ скоро забелязали това и уверени, че „тази американска земя е в състояние да поквари дори благоприличието на вдовиците“, решили на семеен съвет да я изпратят при нейни чичовци в Испания, където без съмнение би се предпазила от лекомислените изкушения, защитена от твърдите традиции и от силата на Църквата. Така започнало пътуването, което щяло да промени съдбата на Мария глупачката.

Родителите ѝ я качили на презокеански кораб, придружена от сина си, една прислужница и любимите си кученца. Освен мебелите от стаята на Мария, както и пианото ѝ, нейният огромен багаж включвал една крава, натоварена в трюма на кораба, за да осигурява прясно мляко на детето. Наред с многобройните куфари и кутии за шапки носела и огромен, обкован с бронзови кантове и нитове сандък, съдържащ празничните ѝ рокли, измъкнати от нафталина. Семейството не смятало, че в дома на чичовците Мария ще има някакъв повод да ги използва, но не желало да ѝ противоречи. Първите три дни пътничката, сломена от морската болест, не била в състояние да се отдели от леглото, но най-сетне свикнала с поклащането на кораба и

могла да стане. Тогава извикала прислужничката си, за да ѝ помогне да разопаковат дрехите за дългото пътешествие.

Съществуването на Мария било белязано с ненадейни нещастия, като онзи влак, който ѝ отнел духа и я запратил обратно и необратимо в детството. Подреждала дрехите в шкафа на каютата си, когато момченцето се надвесило над отворения сандък. В този миг рязко разклащане на кораба съборило отведнъж тежкия капак и металният ръб прерязал тила на детето. Трима моряци били необходими, за да откопчат майката от проклетия сандък, както и доза лаудан^[1], годна да повали атлет, за да ѝ попречат да изскубе на кичури косите си и да раздере с нокти лицето си. Прекарала часове, без да спре да вие, сетне изпаднала в някакво мрачно състояние, като се клатушкала от една страна на друга както във времената, когато си спечелила славата на идиотка. Капитанът на кораба известил за нещастията по високоговорителя, прочел кратка заупокойна молитва, сетне наредил да обвият малкия труп със знаме и да го спуснат зад борда, тъй като вече се намирали в открито море и нямало как да бъде съхранен до следващото пристанище.

Няколко дни след трагедията Мария за пръв път излязла с несигурни стъпки на палубата, за да подиша чист въздух. Нощта била прохладна, а от дъното на морето се издигал неспокойният мирис на водорасли, миди, потънали кораби, който проникнал през ноздрите и преминал през вените ѝ, предизвиквайки у нея ефекта на земетресение. Тя гледала към хоризонта с парализирано съзнание, усещала само настръхналата си кожа от петите до тила, когато чула едно настойчиво подсвирване. Обърнала се и видяла два етажа по-долу някакъв силует, осветен от луната: той ѝ правел знаци. Слязла по стълбите като хипнотизирана, приближила се до мургавия мъж, който я викал, покорно се оставила да ѝ свали траурните воали и дрехи и го последвала зад една макара с въжета. Шокирана като при сблъсъка с влака, тя научила за по-малко от три минути разликата между един съпруг старец, сломен от страха си пред Бога, и един ненаситен гръцки моряк, разпален поради няколкото мъчителни седмици на океанска девственост. Очарована, жената открила собствените си възможности, изсушила сълзите си и поискала още. Прекарвали част от нощта във взаимно опознаване и се разделили едва когато чули сирената за тревога, ужасния вой като при корабокрушение, смутил покоя на

рибите. Уплашена да не би безутешната майка да се е хвърлила в морето, прислужницата била надала вик за помощ и целият екипаж, с изключение на гърка, се заел да я търси.

Мария се срещала зад въжетата със своя любовник всяка нощ, докато корабът не приближил бреговете на Карибско море и сладкият аромат на плодове и цветя, носен от вятъра, не объркал окончателно сетивата ѝ. Тогава приела предложението на своя приятел да напуснат кораба, където витаел призракът на мъртвото дете, а и толкова очи ги шпионирали, пъхнала между фустите си парите за из път и се простила с миналото си на уважавана госпожа. Откачили една лодка и изчезнали призори, оставяйки на борда прислужницата, кученцата, кравата и сандъка убиец. Мъжът загребал с яките си моряшки ръце към едно фантастично пристанище, което се появило пред очите им в светлината на зората като видение от друг свят, със своите чифлици, с палмите си и с пъстроцветните си птички. Там намерили убежище двамата бегълци, докато не свършили парите им.

Морякът се оказал кавгаджия и пияница. Говорел на някакъв жаргон, неразбираем за Мария и за местните жители, но успявал да общува с помощта на гримаси и усмивки. Тя излизала от унеса си само когато се появявал той, за да упражнява с нея триковете, които бил научил в публичните домове от Сингапур до Валпараисо, а през останалото време била като замаяна от смъртна вялост. Къпана от потта на климата, жената открила за себе си любовта без партньор, блуждаейки сама в света на халюцинациите със смелостта на човек, който не познава рисковете. Гъркът не притежавал нужната интуиция, за да предположи, че е открехнал един шлюз, а самият той не е нищо повече от инструмент за откритие, и така и не успял да оцени подаръка, поднесен му от тази жена. Имал до себе си едно създание, съхранено в преддверието на неуязвимата невинност и решено да изучи собствените си сетива с игливата готовност на паленце, ала сам не съумял да го последва. Дотогава Мария не познавала свободата на удоволствието, дори не могла да си я представи, макар открай време да била заложена в кръвта ѝ подобно зачатъка на изгаряща треска. Когато я открила, предположила, че тъкмо това е небесното щастие, което монахините в колежа обещавали, че ще споходи добрите момичета в Отвъдното. Знаела много малко за света и била неспособна да се ориентира по картата на кое място на планетата се намира, но като

видяла цветовете на китайската роза и папагалите, повярвала, че е попаднала в рая и се приготвила за наслада. Тук никой не я познавал и за пръв път се почувствала в свои води — далеч от дома си, от неумолимото наставничество на своите родители и братя, от обществения натиск и от църковния покров, свободна най-сетне да вкуси от пороя усещания, който заструявал от повърхността на кожата ѝ, прониквал през всяка нейна пора до дълбината на утробата ѝ и там се изливал на водопади, оставяйки я омаломощена и щастлива.

Незлобивостта на Мария, нейната непроницаемост за греха и унижението в крайна сметка хвърлили моряка в ужас. Паузите между две прегръдки станали по-дълги, отсъствията на мъжа — по-чести, пораснало мълчанието между двамата. Гъркът започнал да избягва тази жена с лик на дете, зовяща го непрестанно, влажна, издута, горяща, бил уверен, че вдовицата, която съблазнил сред морето, се е превърнала в развратен паяк, готов да го изсмуче като муха в хаоса на леглото. Напразно потърсил утеха за съкрушената си мъжественост, като палувал с проститутките, биел се с нож и с юмруци със сводниците или залагал на бой с петли онова, което му оставало след гуляите. А щом джобовите му се изпразнили, използвал това като оправдание, за да изчезне завинаги. Мария го очаквала търпеливо в продължение на няколко седмици. По радиото научавала от време на време как някакъв френски моряк, дезертирал от британски параход, или холандец, избягал от португалски плавателен съд, бил убит с нож в размирните квартали край пристанището, но тя слушала новините безучастно, защото очаквала един грък, напуснал италиански презокеански кораб. Когато не могла повече да изтрае жарта в костите и тревогата, стегнала душата ѝ, излязла да потърси утеха от първия срещнат на улицата. Хванала го за ръка и го помолила по възможно най-учтивия и възпитан начин да бъде така добър да се съблече заради нея. Непознатият изпитал известно колебание пред тази девойка, тъй като тя по нищо не приличала на професионалистките от квартала, но предложението ѝ било повече от ясно въпреки използвания непривичен език. Пресметнал, че би могъл да прекара приятно с нея десет минути от времето си, и я последвал, без да предположи, че ще се потопи във водовъртежа на искрена страст. Трогнат и изумен, той оставил върху масата една банкнота на Мария и тръгнал да разказва за нея навред. Скоро надошли и други, привлечени от мълвата, че имало

една жена, способна за краткия миг да продаде илюзията за любов. Всички клиенти си отивали доволни. И така Мария се превърнала в най-известната проститутка на крайморския град, а моряците татуирали името ѝ на ръцете си и го разнасяли от пристанище на пристанище, докато легендата обиколила света.

Времето, бедността и усилието да излъже разочарованието похабили свежестта на Мария. Лицето ѝ придобило кафеникав оттенък, станала кожа и кости, а за по-удобно подстригала косите си като затворник, ала съхранила елегантните обноски и непокътнат порива си при всяка среща с мъж, тъй като в мъжете не виждала безименни субекти, а собственото си отражение в прегръдките на въображаемия си възлюбен. Влизала в конфликт с действителността, не можела да се примири със скъперническото бързане на поредния приятел, защото всеки път се отдавала със същата неотменна любов, изпреварвайки като нетърпелива годеница желанията на другия. С възрастта паметта ѝ се объркала, говорела несвързани неща, а по времето, когато се преместила в столицата и се установила на улица Република, вече не си спомняла дори как някога е била музата, вдъхновила толкова импровизирани стихове сред мореплаватели от всички раси, и изпадала в недоумение, щом се появил някой, пътувал от пристанището чак до града, само и само за да се увери, че все още съществува онази, за която бил чувал някъде в Азия. Когато се изправяли лице в лице с този нещастен скакалец, тази купчина патетични кости, тази никаква женица и разбирали, че легендата е сведена до жалки останки, мнозина се извъръщали и си отивали смутени, но други се задържали от съжаление — и получавали неочаквана награда. Мария затваряла мушамената си завеса и в същия миг сякаш въздухът в стаята се променял. По-късно, когато мъжът си тръгвал очарован, той отнасял със себе си спомена за една митична девойка, а не за окаяната старица, която му се сторило, че вижда в първия момент.

Миналото се изтрило от паметта на Мария — единственият ѝ жив спомен бил ужасът от влакове и сандъци — и ако не бяха толкова упорити другарките ѝ по професия, никой не би узнал нейната история. Живяла в очакване на мига, когато завесата в стаята ѝ щяла да се отвори и да пропусне гръцкия моряк или всякакъв друг призрак, роден от виденията ѝ, който отново да я обгърне и притисне в ръцете

си, за да ѝ върне насладата, споделена на палубата на един кораб в открито море, като неотклонно търсела някогашната илюзия във всеки случаен мъж, озарена от въображаемата си любов, мамейки сенките с мимолетни прегръдки, с разискрен порив, угасващ, преди още да се разгори, а щом ѝ дотегнали напразните надежди, щом почувствала как и душата ѝ се обвива с люспи, решила, че ще е по-добре да си отиде от този свят. И със същата деликатност и почтителност, характерни за всяко нейно действие, тя прибегнала до чашата с шоколад.

---

[1] Успокоително, съдържащо опиум. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.